

Alina NELEGA

Marioara
Voiculescu

Mareșala teatrului românesc

POLIROM
2022

Cuprins

1904. Vasilică	5
1910. O cină la Frascati	28
1914. Umbre mișcătoare	54
1919. Dușmanca poporului	79
1922. Există viață după teatru?	101
1929. Amanta anonimă	123
1938. Sminteala	151
1947. Două abdicări	175
1964. Dosarul Melania	195
1976. Exitus	222
<i>Lucrând cu Marioara</i>	231

Ce suferință entuziastă, ce eliberare! Tu așază-te deoparte/ Regăsindu-te pe tine – cât e de prețios sentimentul ăsta de părăsire a centrului, de innoire, să te întorci la sinele tău, cel adevărat: nu te iubește, dar nici nu te urăște nimeni, oamenii nu te cunosc, poți merge oriunde, poți spune orice. Dar mai întâi să-ți refaci garderoba, de la Lanvin, să-i cumperi lui Paul haine care se potrivesc unui băiat de șaisprezece ani, de condiție bună, să te plimbi prin Fontainebleau, să te trănțești în iarbă și să visezi la tragica și minunata viață a regilor Franței, de pe urma cărora au rămas atâtea opere de artă nemuritoare – Luvru, Tuileries și Versailles, o întreagă civilizație a regalității înfloritoare.

Ai vândut tot: casă, mobile, automobile, ai păstrat doar inelul de logodnă de la Jorj, într-o casetă care s-a umplut repede cu alte bijuterii, luate la licitație de la Osenat și Christie's. Iar cu jumătate din banii care ți-au rămas, poți să trăiești liniștită zece vieți, de exemplu, în America, să cumperi un ranch în California – și o livadă de portocali. Ce păcat că n-ai găsit bilete la transatlanticul ăla, așa că ai fost nevoită, ca să nu mai aștepti trei luni, să-l dai pe Paul intern la o școală bună, englezească – de la Legație ți-au recomandat colegiul de băieți de la Hastings, un orașel minunat, de unde poți face naveta la Paris, să te miști în voie. Să mergi la curse, să riști și să câștigi – sau să pierzi, dar oricum să schimbi lumea aia de carton, butaforie și ură pe una adevărată, directă. Să renaști, să iei totul de la

început, să deschizi un restaurant sau o casă de modă, să cumperi un hotel sau să-ți faci o grădină englezească, să cultivi trandafiri și să-ți petreci restul vieții contemplând bucuriile mici, liniștea pe care n-ai avut-o niciodată, departe de hărțuiala și loviturile dureroase de fiecare zi. Nu mai vrei să trăiești în pielea niciunui personaj, nu mai vrei să-ți joci viața ca pe scenă, gata, s-a terminat, îți iei rămas-bun de la trecut – adio, teatru! Și, mai ales, adio, oameni mici, înrobiți instinctelor, fără pasiuni înalte, care colcăie și te calcă în picioare, vor să ajungă undeva, să obțină ceva, cu patimile lor seculare, cu istețimea lor primitivă care maimuțărește cultura occidentală și cu răutatea lor tribală, care se dezlănțuie infierându-i pe cei care nu se înregimentează. *De te-ating, să feri în laturi/ De hulesc, să taci din gură*, că oricum zădărnicia tot o să te cuprindă mai încolo, acum însă i-ai lăsat în urmă pe toți și pe toate: cabala generală orchestrată de Ventura, care ți-a oprit, prin amantul ei Saint-Aulair, până și scrisorile venite la Legație din partea lui Bernstein, care te așteaptă să joci la Paris. Chiar dacă ți-a trecut prin cap asta și ai luat ore de dicție la Sorbona, de accentul dâmbovițean tot n-ai scăpat, așa că, atunci când Firmin Gémier ți-a propus să joci un rol secundar, Metissa, în *Le Simoun* al lui Lenormand, ai avut o mică ezitare, ba chiar ți-a trecut prin minte să-ți iei un nume de împrumut, dar degeaba: capitala Franței e plină de români care te-au văzut triumfală – și cum ai fi putut să duci tava, tu, diva absolută, chiar căzută

În dizgrație! – pe când Ventura joacă la Comédie Française, fără accent! Lasă că se simte vorba franțuzească la ea când deschide gura pe scenele românești, dar snobilor nici că le pasă, ba dimpotrivă, sunt de-a dreptul fermecați de limba ei încâlecată și nu-i cere nimeni să joace roluri secundare până scapă de accentul de pe Sena.

Te-or întrece nătărăii/ De ai fi cu stea în frunte,
așa că stai cuminte, Marioaro, și vezi-ți de viață, morfoleşte-ți unghiile trei-patru luni în hotelul ăla drăguț de pe malul Mării Mânecii, mănâncă *ham and eggs*, fă plimbări lungi pe coasta vântoasă a Angliei, privind cu dor spre Franța, de unde-a venit Guillaume de Normandie să-i civilizeze pe saxoni – iar Paul n-o să știe cât ești de aproape, fiindcă băiatul trebuie să fie tare, să se descurce singur, chiar dacă directorul școlii te informează în fiecare zi despre starea lui, iar tu stai cu sufletul la gură și uneori îl privești, ascunsă după gardul înalt al colegiului, cum joacă *football*, râde și se îmbrâncește cu băieții ăia înalți și blonzi, el subțiratic și brunetel, firav și fragil ca un lujer, da' parcă totuși a mai început să se întremeze și în doi ani o să ajungă bărbat, o să turuie limba lui Shakespeare ca pe apă și pe urmă o să vezi tu ce faci, poate o să-și termine studiile în germană, o vorbește de mic copil, dar să și-o pună la punct, la Dresda și pe urmă la facultate, la Berlin. Fiindcă nu mai poți sta aici – n-ai ascultat de intuiția ta, care nu greșește niciodată,

ai vrut să fii rezonabilă, ai făcut ca toată lumea și de fiecare dată ai pățit-o: atunci când ți-ai trimis bijuteriile la ruși, atunci când te-ai măritat fără să vrei asta – și acum, când ai plecat urechea la ce-ți spunea Aristide Blank, că leul își va reveni. Și uite că tot instinctul tău a avut dreptate: leul s-a devvalorizat, ești aproape falită. Dar nu de tot, mai ai rezervele tale, însă ceva-ceva tot trebuie să inven-tezi, ca să n-ajungi să numeri monedele mici, de *pourboire*, în cafenelele pariziene și să te gândești de două ori dacă-ți cumperi trei – sau patru – duzini de mănuși de la Schiaparelli. Nu ești obișnuită să trăiești așa, fără să știi ce-o să-ți aducă ziua de mâine, dar asta n-ar fi chiar așa rău, mai rău e că te bân-tuie un dor fără margini, că după toate lunile astea, în care ți-ai impus să *nu-ndrăgești nimic* și să rămâi *la toate rece*, te frământă și-ți place să crezi că e din pricina banilor – dar când ți-a păsat ție de bani, Marioaro? De ce sfâșierea asta cumplită, de unde vine lingoarea asta și de ce arzi de febră? După ce tânjești?

Spui *Glossa* obsesiv, ca pe *Tatăl nostru*, îți stăvilește gândurile care o iau razna, e un exercițiu de dicție și de actorie – ce cuvinte pe care ți-ai spus că n-o să le mai rostești niciodată! Dacă ai să ajungi, într-o altă viață, să te întorci și să ai studenți, o să-i biciu-iești cu rugăciunea asta care-ți sună în urechi, *nu spera și nu ai teamă* – dar frica n-ascultă de tine, deși încerci s-o supui cu căpăstrul vorbelor care bat în ritmul inimii tale. Totul se întâmplă pentru că,

deși nu vrei să recunoști asta, ai fugit. Dar e timpul să privești adevărul în față – suferi fiindcă natura ta nu e fuga, e confruntarea. Te-ai mințit că nu mai ești actriță, dar însăși minciuna asta întemeiază adevărul, căci trebuie să fii cu adevărat actriță ca să minți așa de bine, încât și tu să te crezi pe tine. Jos masca, Marioaro, ia-ți inima-n dinți și roade-o până sângerează, asta înveți acum, lecția umilinței, pe care nu ți-a predat-o nimeni, nici la Conservator, nici în teatru, nici în viață: prea ți-au ieșit toate și ți s-a urcat la cap, ai crezut că ești invincibilă și-acum vezi cât e de amară pâinea singurătății. Nu ești cu nimic mai bună decât cei care nu pot trăi fără absint sau fără opiu, nici asta nu ți-a zis-o nimeni, ai ajuns s-o afli pe pielea ta – degeaba te-ai sumețit și ți-ai dictat singură s-o rupi cu trecutul, să rămâi *privitoare ca la teatru*. Dar, în loc să devii superioară și distantă, rece și indiferentă, te simți ca un flământ în fața unei mese îmbelșugate din care se înfruptă nesătuii, iar tu n-ai cum să atingi, să guști, să pipăi bucatele, îți rămâne doar amintirea care te urmărește și te chinuie, chiar dacă ai hotărât să alungi orice urmă din trecutul tău, să nu urlî, să nu te târâști, să nu te văicărești.

Da, vrei înapoi teatrul ăsta care a crescut în tine, odată cu tine – la urma urmelor, e și al tău, nu numai al lor. De ce să li-l lași, de ce să renunți? Să te rupi de el înseamnă să nu mai exiști – ai putea, la fel de bine, să-ți tai mâinile sau picioarele – da,

poți trăi și-așa, dar tot ai visa că apuci și că pășești, iar trezirea ar fi exact așa cum e acum, în fiecare noapte când stai în capul oaselor lovită de dorință și coșmar, learcă de sudoare și cu tremurul ăla în trupul care nu te mai ascultă, infirm, văduvit. *Ce e val ca valul trece*, e totuna, și-atunci de ce să nu te întorci, de ce să nu încerci, dacă nu poți fi prima la Paris, măcar să fii prima în satul tău, că tot te cheamă Buzescu, de trei ori pe săptămână, implorându-te să urci din nou pe scenă. *Lumea-ntinde luci mreje*, dar ce se poate întâmpla mai rău decât în închipuirea ta? *Toate-s vechi și nouă toate*.

Nu mai ai casă în București, așa că o să stai la Athénée Palace, o să-i scrii lui Paul în fiecare zi, fiindcă i-ai promis, și o să joci la Excelsior – dai premiera cu *Monna Vanna* și *Frou-Frou*. Asta nu înseamnă că nu poți să te lași oricând – doar ai dovedit că poți! Nu e teatrul mai puternic decât tine, nu depinzi tu de mirosul confortabil de clei al decorului și de adierile de parfumuri scumpe care vin din stal, de serile târzii, de sfârșeala de după reprezentatii, nici de ovațiile prelungi, de aplauzele nesfârșite, de starea aia de beatitudine păcătoasă, care nu poate fi comparată decât cu scufundarea în extaz. O dată să mai urci pe scenă, doar o dată – și ai să pui punct acestei relații bolnăvicioase, care te ucide și te face să renaști, numai ca să te chinuie și să te ucidă din nou.